

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2014-11-27

Anmälan av Stockholmsenkäten 2014

Enkätundersökning av ungdomars levnadsvanor i grundskolan
år 9 och på gymnasiet årskurs 2

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens anmälan av
Stockholmsenkäten 2014.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

IngMarie Lindgren
avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stad genomför vartannat år Stockholmsenkäten. Syftet är att enkäten ska ligga till grund för beslut om planering av förebyggande insatser. Den ger staden information om var geografiskt, mot vilka gruppen och i vilken omfattning arbetet bör riktas.

I årets enkät framkommer att en flerårig positiv trend med minskat tobaks-, alkoholbruk fortsätter medan minskningen av narkotikamissbruket har bromsats upp. En ökad tillgång av narkotika och en minskad negativ syn på narkotika kan ha påverkat trenden.

Positiva tecken är föräldrars mer restriktiva inställning och att färre antal ungdomar som använder droger. Fortsatta och utökade preventiva insatser riktade till föräldrar och ungdomar i samverkan

med skola, förskola, fritid och polis bör även fortsättningsvis prioriteras.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för Förskola, fritid och kultur med utgångspunkt från Stockholms stads ”Stockholmsenkäten 2014”.

Bakgrund

Sedan 1971 har en livsstilsundersökning genomförts i Stockholms stad. Undersökningarna har under åren utvecklats till att nu omfatta frågor om ungdomars drog och spelvanor, brott och utsatthet för brott, psykisk ohälsa och kallas nu för ”Stockholmsenkäten”. Från starten har enkäten genomförts i år 9 i grundskolan och sedan år 2000 ingår även elever från årskurs 2 på gymnasiet.

Kommunala skolor förutsätts delta medan de fristående skolorna medverkar på frivillig basis. I år har drygt 8 500 elever (76 %) i Stockholms stad besvarat enkäten som genomfördes mellan sportlovet och påsklovet. Även ett flertal av länets övriga kommuner deltar i undersökningen.

Resultaten presenteras dels stadsövergripande (med de ungdomar som bor i Stockholms stad), dels på stadsdelsområdesnivå (med de ungdomar som är bosatta i stadsdelen oavsett var deras skola ligger) samt på skolnivå (med de ungdomar som går i respektive skola). Stockholmsenkäten kan nås på nedanstående länk

www.stockholm.se/stockholmsenkaten

Där finns resultaten redovisade på stadsdelsnivå under fyra teman;

- Brott och utsatthet för brott
- Droger och spel
- Psykisk ohälsa
- Skola, fritid och föräldrar.

Stockholmsenkätens syfte är att

- Utgöra underlag för beslut om planering av förebyggande insatser.
- Kartlägga drogvanor, kriminalitet, skolk, mobbning samt risk- och skyddsfaktorer

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Hässelby Torg 20-22
Box 3424
165 23 Hässelby
Växel 08-508 04 000
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

- Ge en uppfattning om hur olika normbrytande beteenden förändras över tid
- Förse kommuner, stadsdelsområden och skolor med lokala data om normbrytande beteenden
- Underlag för forskning och utveckling samt för att fördela resurser för förebyggande insatser
- Mobilisera elever, skolpersonal och föräldrar i det förebyggande arbetet

Enkäten ger även staden information om var geografiskt eller mot vilka gruppen arbetet bör riktas och i vilken omfattning. Tack vare sin historia är Stockholmsenkäten även lämplig för att beskriva utvecklingen över tid.

Sammanfattning av enkäten

Utöver det urval av frågor som presenterats här, besvarar eleverna också frågor om sin bakgrund, sin familj och sina föräldrar, om situationen i skolan, i närmiljön/bostadsområdet, om drogtillgänglighet, om kamratgruppen och om fritidssysselsättning samt andra riskbeteenden, utsatthet för brott och slutligen psykisk (o)hälsa.

Den praktiska datainsamlingen utförs av extern aktör på uppdrag av socialförvaltningen och 2014 utfördes insamlingen av Markör marknad och kommunikation. Undersökningen genomförs under vårterminen, efter sportlovet. Enkäten besvaras anonymt av eleverna i klassrummet under lektionstid och överlämnas i förslutet kuvert till klassläraren.

Datainsamlingen utförs vid ett tillfälle och något uppsamlingstillfälle för de som inte var närvarande görs inte.

Svarsfrekvensen

2014 uppgick till 76 procent. Fristående skolor deltar frivilligt.

Utöver Stockholms stad genomförs undersökningen i flera andra länskommuner.

I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde har totalt 511 elever från grundskolans år 9 besvarat enkäten samt 373 elever från år 2 på gymnasiet. Samtliga kommunala grundskolor har medverkat, medan friskolorna i stadsdelsområdet har avstått från att delta. I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns för närvarande ingen gymnasieskola.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Hässelby Torg 20-22
Box 3424
165 23 Hässelby
Växel 08-508 04 000
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

Några trender i staden:

- Rökning och snusning år 9 har minskat.
- Alkoholkonsumtionen minskar och antalet ungdomar som inte använder alkohol ökar
- De senaste årens positiva utveckling av ungas minskade användning av narkotika har avstannat.
- Föräldrar bjuder inte sina barn på alkohol eller köper alkohol till sina barn i lika hög utsträckning som tidigare.

Lokalt finns variationer såväl mellan stadsdelområden som mellan skolor inom ett stadsdelområde. Nedan redovisas en jämförelse, av ett urval av frågor, mellan resultaten år 2002 och år 2014 i Hässelby-Vällingby stadsdelområde år 9 i grundskolan, om inte annat anges.

Tobak

Andelen ungdomar som inte använder tobak har ökat kontinuerligt sedan år 2002, 89 % av pojkarna och 87 % av flickorna år 9 använder inte tobak (cigaretter och snus) i årets mätning vilket är en ökning från 66 % respektive 62 %.

Andelen pojkar som röker dagligen eller ibland har minskat med 14 procentenheter till 9 % respektive 24 procentenheter till 13 % för flickor.

Av de ungdomar som uppger att de röker, köper cigaretter själv i butik eller kiosk, har 59 % av pojkarna och 60 % av flickorna uppgett att de kunnat köpa själva vilket är en minskning med 10 procentenheter respektive 3 procentenheter, sedan år 2006 då de mätningarna började.

Andelen pojkar som snusar har minskat från 24 % till 6 %, flickornas andel är så låg att den inte anges i årets mätning.

Alkohol

Andelen ungdomar i Stockholms stad som uppger att de inte dricker alkohol har nästan fördubblats sedan 2002. Denna positiva trend fortsätter även i årets undersökning och är ändå tydligare i Hässelby-Vällingby.

I stadsdelområdet uppger 66 % av pojkarna att de inte dricker alkohol vilket är en ökning med 37 %, av flickorna är det idag 61 % en ökning 41 %. Både antalet pojkar och flickor som inte dricker alkohol ligger över snittet för staden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Hässelby Torg 20-22
Box 3424
165 23 Hässelby
Växel 08-508 04 000
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

Andelen elever som köper folköl själv i affär (av de som uppger att de själva dricker) har minskat bland både pojkar och flickor, från 24 % till 4 % respektive 15 % till 2 %. Andelen pojkar och flickor som storkonsumerar har minskat betydligt, från 34 % till 9 % för pojkarna och från 34 % till 11 % för flickorna.

Narkotika

Andelen pojkar som uppger att de använt narkotika någon gång har minskat från 14 % till 12 %. Sedan mätningen år 2012 är det dock en ökning med 4 %, vilket betyder att den positiva trenden vad gäller minskad narkotikaanvändning har brutits. För flickorna fortsätter den positiva trenden från 17 % till 10 %.

Andelen som använt narkotika de senaste fyra veckorna har dock minskat för pojkarna och är konstant för flickorna. I båda grupperna har 4 % använt narkotika de senaste fyra veckorna. Trots befarad ökad tillgång av narkotika i stadsdelsområdet tycks det inte ha påverkat narkotikamissbruket i någon större utsträckning och speciellt inte bland de som missbrukar regelbundet. Den i absolut mest använda drogen är cannabis, övriga droger används endast marginellt.

Brott

Andelen ungdomar som uppgett att de begått någon form av brott har antingen minskat eller avstannat.

Spel

Av andelen ungdomar som uppger att de har problem med spelande uppger 24 % av pojkarna att de haft problem, vilket är en minskning med 3 %. För flickorna har problem med spelande däremot ökat med fyra procentenheter till 14 %.

Mobbning

Andelen elever som utsatts för kränkande behandling; mobbats eller trakasserats i något avseende, är relativt konstant, även om man kan se en liten ökning från år 2012 till 2014.

Analys av resultat

Debutmedelåldern för tobak och alkohol är i stort sett oförändrad sedan år 2002 men en liten ökning kan ses, det vill säga, eleverna har blivit något äldre när de första gången begår ett normbrott. Att

höja debutåldern ses som ett viktigt mål i det preventiva arbetet. Debutåldern för narkotika följer samma trend.

Få ungdomar uppger att de köper folköl och färre uppger att de själva får köpa cigaretter i butik, vilket betyder att butikerna skärpt ålderskontrollen och att tillsynen därmed verkar ge resultat. Efterfrågan av folköl kan också ha minskat då alkohol på den svarta marknaden är lättillgänglig.

Positiva tecken är föräldrars mer restriktiva inställning till att servera eller att ge sina ungdomar alkohol. Information till föräldrar om vikten av att veta vilka de egna ungdomarna umgås med och att ha kontakt med deras föräldrar är också nödvändig.

Preventionsforskningen pekar på vikten av att, i det preventiva arbetet, nå barns och ungdomars föräldrar samt att använda och utveckla nya pedagogiska metoder som stärker samspel, lärande och psykisk hälsa. För att fortsätta den positiva trend vi haft under 2000-talet bör det preventiva arbetet fortsätta och preventiva insatser riktade till föräldrar, barn och ungdomar, i samverkan med skola, förskola, fritid och polis, prioriteras.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens anmälan av Stockholmsenkäten 2014.
